

”Energipolitiken visar vad okunskap och blind tro på marknaden kan ställa till med.”

I Sverige får beslut inte fattas hur som helst. För riksdagen råder ett beredningskrav (RF 4:5). Samma sak för myndigheter (FL §23). Men då inget sägs om underlagens kvalitet blir beredningskravet tandlöst, varför i praktiken vilka beslut som helst kan trumfas igenom.

Ett sådant var att dela in Sverige i 4 elprisområden. Indelningen var inte ett krav från EU utan frukten av ett möte med de nordiska energiministrarna 2008. På det övertygades dåvarande näringsminister Maud Olofsson (C) om att marknadskrafterna var överlägset bäst på att hantera problemet med flaskhalsar i elöverföringen och att prisområden var det rätta sättet att komma till rätta med problemet.

Svenska kraftnät, SvK, fick i uppdrag att förbereda detta. Frågan hade inte utretts, än mindre remissbehandlats. Riksdagen deltog inte i beslutet utan det fattades av SvK – Mikael Odenberg, som dess generaldirektör, själv kan man förmoda. Beslutsunderlaget inskränkte sig till en tunn rapport (SvK, 2009:35). Tre saker slår läsaren: den oreserverade tron på marknadskrafterna, det tekniska anslaget tillsammans med avancerade finansiella resonemang om exempelvis risksäkring och frånvaron av en konsekvensanalys värd namnet.

Inte minst det senare är ägnat att förvåna. Energi är inte vilken vara som helst. Den är grunden för all verksamhet. SvK medger att prisområden genererar olika priser, men drar inte konsekvensen av det: konkurrensen snedvrids. Förstod man inte eller ville man inte förstå?

Lika lite berörs energins säkerhetspolitiska betydelse. Med indelningen blev villkoren på den tyska marknaden bestämmande för prisbilden i södra Sverige. Så länge den ryska gasen flödade märktes inte detta, men när Putin vred om kranen blev det utsatta läget uppenbart. Förstod SvK konsekvensen av att prisge södra Sverige åt Ryssland? Tyskland var ju redan 2011 beroende av rysk gas.

Den viktigaste frågan – vilket ansvar svenska medborgare har att förse andra länder med el – berörs inte alls. Men utan att ha utrett frågan är SvK ändå säker på sin sak: ansvaret är gränslöst. Det sägs inte rakt ut, men följer av följande skrivning:

”Detta innebär inte nödvändigtvis att den lösning ska eftersträvas som kortsiktigt ger billigast el i varje del av Sverige. I stället ska den lösning eftersträvas som är mest effektiv ur ett samlat nordiskt och europeiskt perspektiv och som leder till så rättvisa förhållanden som möjligt inom och mellan länderna.” (2009:35, sid 22)

Södra Sveriges utsatta läge förvärrades av att riksdagen samtidigt befriade SvK från ansvaret att hålla en effektreserv. Var det av det skälet Öresundsverket ratades av

SvK? Beslutsunderlaget var som vanligt magert. Marknaden förmodades klara bristsituationer bättre. Sammankopplingen med kontinenten ansågs också minska behovet av en effektreserv. Svensk energipolitik illustrerar vad okunskap och en blind tro på marknaden kan ställa till med. Felgreppen är många. Ska det verkligen inte krävas något alls av beslutsfattarna? Ska de aldrig behöva ta ansvar?

FRISTÅENDE SKRIBENT

ANNE-MARIE PÅLSSON

anne-marie.palsson@nek.lu.se

Anne-Marie Pålsson är docent i nationalekonomi och tidigare riksdagsledamot (M).